

6.3.2018

Dnro:
122/04/2018

kirjaamo@lvm.fi

Lausuntopyyntö LVM/9/03/2018: Valtioneuvoston asetus televisio- ja radiotoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta sekä liikenne- ja viestintäministeriön päätös ääni- ja tekstityspalvelun liittämistä ohjelmistoluvan haltijan ohjelmistoihin.

Viestintäviraston lausunto ääni ja tekstityspalveluista

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Viestintävirastolta lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi televisio- ja radiotoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta sekä luonnoksesta liikenne- ja viestintäministeriön päätökseksi ääni- ja tekstityspalvelun liittämistä ohjelmistoluvan haltijan ohjelmistoihin.

Viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Viestintävirasto pitää tärkeänä moniarvoisen viestinnän toteutumista erityisryhmien tarpeet huomioon ottaen. Tästä syystä Viestintävirasto pitää tärkeänä, että julkisen palvelun ohjelmistojen lisäksi myös keskeisten kaupallisten ohjelmistojen saavutettavuus turvataan.

Ääni- ja tekstityspalveluiden kokonaisuudesta on tällä hetkellä säädetty tietoyhteiskuntakaareissa¹ sekä valtioneuvoston asetuksessa televisio- ja radiotoiminnasta, minkä lisäksi liikenne- ja viestintäministeriön päätöksellä erikseen vahvistetaan ne ohjelmistot, joihin ääni- ja tekstityspalvelu on liitettävä. Kun asiasta on säädetty useammalla eri tasolla, Viestintävirasto pitää erityisen tärkeänä, että sääntelyn yhteneväisyydestä huolehditaan.

Suorat musiikkiesitykset ja urheiluohjelmat

Eduskunta tarkensi tietoyhteiskuntakaarta siten, että ääni- ja tekstityspalveluita ei tarvitse liittää suorana lähetyksenä lähetettäviin musiikkiesityksiin eikä suorana lähetyksenä lähetettäviin urheiluohjelmiin. Tämä muutos esitetään nyt tuotavaksi

¹ Tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) nimike on lailla 68/2018 muutettu laiksi sähköisen viestinnän palveluista. Muutos tulee voimaan 1.6.2018.

osaksi asetusta. Liikenne- ja viestintävaliokunta totesi mietinnössään, että "Valiokunnan saaman tiedon mukaan simultaanisten tekstitys- ja tulkkaukspalvelujen tekninen järjestäminen on vielä hankalaa. Uusintalähetysten osalta tämä on helpompaa, ja valiokunta pitää tärkeänä, että ääni- ja tekstityspalvelu ulotetaan koskemaan muita kuin suorana lähetyksenä lähetettäviä musiikkiesityksiä ja suorana lähetyksenä lähetettäviä urheiluohjelmia."

Hallituksen esityksessä 13/2010 vp. on ääni- ja tekstityspalvelusta ensi kerran säädettäessä todettu, että velvollisuuden ulkopuolelle rajattujen musiikkiesitysten, kuten musiikkivideoiden ja muiden yksinomaan musiikista koostuvien esitysten yhteydessä tekstityksestä saatava hyöty on siinä määrin vähäinen, että velvoitteen rajoitus on perusteltu. Vastaavasti urheilupahtumat ovat hallituksen esityksen mukaan tyypillisesti niin nopearytmisiä, että niiden tekstittäminen on nykytekniikalla hyvin haastavaa. Viestintävirasto toteaa, että etenkin vieraskielisiin musiikkiesityksiin, kuten konserttitaltiointeihin, liitetty äänipalvelu ei välttämättä ole tarkoituksenmukainen palvelu ohjelmissa, joissa musiikki on pääosassa. Toisaalta jos tällaisissa musiikkitaltioinneissa on saatavilla käännostekstitys, ei ole mitään syytä, miksi myös äänipalvelua ei voisi niihin liittää.

Julkisen palvelun ohjelmistojen äänipalvelusta säädetään televisio- ja radiotoiminnasta annetun asetuksen 13 §:ssä. Asetuksen kohtaan ei asetusluonnoksen mukaan ehdoteta tässä yhteydessä muutoksia. Sen mukaan äänipalvelu tulee liittää kaikkiin julkisen palvelun ohjelmistoihin sisältyviin käännostekstitettyihin ohjelmiin lukuun ottamatta musiikkiesityksiä ja urheiluohjelmia. Jos tarkoitus ei ole, että sääntely on Yleisradion osalta tältä osin poikkeavaa, tulisi kohtaan lisätä, että siinä tarkoitetaan *suorina lähetyksinä* lähetettäviä musiikkiesityksiä ja urheiluohjelmia. Selvyyden vuoksi voisi asetuksen 13 §:n vaihtoehtoisesti myös kumota tarpeettomana, sillä ohjelmistojen vuosikiintiöistä on nyt säädetty lain tasolla.

Tekstityspalvelu suorissa lähetyksissä

Asetuksen 12 §:n mukaan julkisen palvelun ohjelmistoon kuuluvien suorien lähetysten osalta tekstityspalvelu voidaan toimittaa uusintalähetyksen yhteydessä. Uusinta, johon tekstitys on liitetty, on lähetettävä yleisön kannalta tarkoituksenmukaisena lähetysaikana vuorokauden kuluessa suorasta lähetyksestä sekä esitettävä tekstityksen valmistuttua tilausohjelmajärjestelmässä mahdollisimman pian.

Mainittu kohta koskee tällä hetkellä vain julkisen palvelun ohjelmistoja eli Yleisradion suorina lähetyksiä. Viestintävirasto esittää liikenne- ja viestintäministeriölle harkittavaksi, olisiko mainittua kohtaa tarpeen ulottaa koskemaan myös muita tekstityspalvelvoitteen alaisia ohjelmistoja. Kanavien ohjelmistoista etenkin suomen- ja ruotsinkieliset ajankohtaisohjelmat ovat usein suorina lähetyksiä. Viestintäviraston näkemyksen mukaan kuulovammaisille ja muille tekstityspalvelusta hyötyville tarjottava palvelu paranisi, jos ohjelmat myös kaupallisilla kanavilla lähe-

tettäisiin uusintana ja tilausohjelmalvelussa tekstitettyinä, jos vaihtoehto on, ettei tällaisia ohjelmia tekstitetä lainkaan.

Asetuksen 12 §:ssä on kysymys suorista lähetyksistä yleisesti. Nyt kun ääni- ja tekstityspalveluvelvoitetta on tarkennettu siten, että siihen eivät kuulu suorina lähetyksinä lähetettävät musiikkiesitykset ja urheiluohjelmat, olisi Viestintäviraston näkemyksen mukaan asetusta selvennettävä tarkentamalla, koskeeko 12 §:n mukainen suorien lähetyksien uusimisvelvollisuus myös suorina lähetyksinä lähetettäviä musiikkiesityksiä ja urheiluohjelmia.

Ohjelmistot, joihin palvelu on liitettävä

Tietoyhteiskuntakaarta muutettiin ääni- ja tekstityspalvelun osalta lailla tietoyhteiskuntakaaren muuttamiseksi 68/2018 ja muutokset tulevat voimaan 1.6.2018. Hallituksen esityksen 82/2017 mukaan 211 §:ää muutettaisiin siten, että ääni- ja tekstityspalvelu ei koskisi kaupallisten televisiotoiminnan harjoittajien osalta ainoastaan lain 26 §:ssä tarkoitettuja yleisen edun ohjelmistoja, vaan ääni- ja tekstityspalvelu olisi liitettävä myös sellaisiin tietoyhteiskuntakaaren 25 §:ssä tarkoitettuihin valtakunnallisen ohjelmistotoimiluvan nojalla lähetettäviin ohjelmistoihin, jotka palvelevat useita eri yleisöryhmiä. Tällaisia ohjelmistoja olisivat monipuoliset, päivittäin suomen- tai ruotsinkielisiä ohjelmia sisältävät ohjelmistot, jotka sisältävät päivittäin myös uutisia tai ajankohtaisohjelmia.

Viestintävirasto pitää erittäin tärkeänä, että erityisryhmiä palvelevasta velvoitteesta on säädetty myös kaupallisten televisiotoiminnan harjoittajien osalta, jotta moniarvoinen viestintä toteutuu myös näkö- ja kuulovammaisten osalta. Viestintävirasto kuitenkin toteaa, että ohjelmisto, joka palvelee useita eri yleisöryhmiä, on määritelmällisesti tulkinnanvarainen. Jotta sääntely olisi sekä televisiotoiminnan harjoittajille että palveluiden käyttäjille selvää ja ennakoitavaa, tulisi Viestintäviraston näkemyksen mukaan säädösehdotusta selventää tarkentamalla,

- miten liikenne- ja viestintäministeriön päätöksen ja ääni- ja tekstityspalveluvelvoitteen voimassaolo suhtautuu esimerkiksi yleisen edun kanavien osalta muutoksiin yleisen edun kanavan statuksessa ja
- miten vastaavasti muiden useita eri yleisöryhmiä palvelevien kanavien osalta velvoitteen voimassaolo on sidottu mahdollisiin toimiluvassa tapahtuviin muutoksiin.

Viestintäviraston näkemyksen mukaan on epäselvää, mitä velvoitteen voimassaolon kannalta tapahtuu, jos päätöksessä mainittu kanava esimerkiksi supistaa lähetysaluettaan tai lakkaa lähettämästä uutis- ja ajankohtaisohjelmia.

Valtioneuvoston televisio- ja radiotoiminnasta antaman asetuksen 8 §:n mukaan ääni- ja tekstityspalvelu on liitettävä ohjelmistotoimiluvan haltijan ohjelmistoihin, jos ne ovat vapaasti vastaanotettavissa, niitä voidaan vastaanottaa valtakunnallis-

ti, ne sisältävät päivittäin suomen- tai ruotsinkielisiä ohjelmia ja ne sisältävät päivittäin uutisia ja ajankohtaisohjelmia. Liikenne- ja viestintäministeriö on nyt 8 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistamassa päätöksellään ne 8 §:n 1 momentissa tarkoitetut ohjelmistot, joihin ääni- ja tekstitysvelvoite on liitettävä. Ehdotuksen mukaan tällaisia ohjelmistoja olisivat yleisen edun kanavat MTV3 ja AlfaTV, joille yleisen edun toimilupien haltijoina velvoite on asetettu suoraan tietoyhteiskuntakaaren 26 §:ssäkin, sekä Nelonen, valtakunnallisena yleisohjelmistona.

Viestintävirasto katsoo, että tällä hetkellä Nelosen ohjelmisto ei sisällä päivittäin uutis- ja ajankohtaisohjelmia eli ohjelmisto ei tällä hetkellä näyttäisi täyttävän ääni- ja tekstityspalveluvelvoitteen alaiselle ohjelmistolle asetuksen 8 §:ssä säädettyjä kriteerejä. Viestintäviraston näkemyksen mukaan asetus on tältä osin ristiriidassa liikenne- ja viestintäministeriön päätösehdotuksen kanssa.

Tietoyhteiskuntakaaren 211 §:n valtuutussäännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä mm. siitä, mikä katsotaan useita eri yleisöryhmiä palvelevaksi ohjelmistoksi. Viestintävirasto ehdottaa liikenne- ja viestintäministeriölle harkittavaksi, että valtioneuvoston asetuksen 8 §:n sanamuotoa muutettaisiin esimerkiksi siten, että vaatimus uutis- ja ajankohtaisohjelmien päivittäisestä lähettämisestä poistettaisiin.

Petri Makkonen
Apulaisjohtaja

Eliisa Reenpää
Lakimies